

XÂY DỰNG TÀI LIỆU DẠY HỌC MÔN KÝ - XƯỚNG ÂM CHO HỌC SINH HỆ TRUNG CẤP THANH NHẠC

Hồ Thị Thúy Hồng
Trung tâm Nghệ thuật Pianoland
Email: Pianoland.vn@gmail.com

/Ngày nhận bài: 11/03/2025

/Ngày nhận bài sửa sau phân biện: 19/03/2025

/Ngày chấp nhận đăng: 10/04/2025

TÓM TẮT

Bài viết tập trung nghiên cứu và làm rõ vai trò quan trọng của môn Ký - Xướng âm trong đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp, đặc biệt là đối với học sinh hệ Trung cấp chuyên ngành Thanh nhạc. Qua việc phân tích cơ sở lý luận và thực trạng giảng dạy hiện nay, nghiên cứu chỉ ra một số hạn chế chính, như chương trình và tài liệu học tập chưa có tính đặc thù rõ ràng dành cho chuyên ngành Thanh nhạc. Trên cơ sở đó, bài viết đã đề xuất các giải pháp cụ thể trong việc xây dựng và bổ sung nội dung chương trình giảng dạy môn Ký - Xướng âm phù hợp với đặc điểm của học sinh thanh nhạc. Tài liệu bổ sung này được biên soạn theo nguyên tắc từ dễ đến khó, vừa sức với học sinh, đảm bảo tính nghệ thuật và khoa học trong giảng dạy. Kết quả của nghiên cứu này góp phần hữu ích để các trường đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp khác có thể vận dụng, nhằm nâng cao chất lượng đào tạo Thanh nhạc nói riêng và âm nhạc nói chung.

Từ khóa: Tài liệu dạy học, ký - xướng âm, học sinh thanh nhạc

DEVELOPING TEACHING MATERIALS FOR SOLFÈGE AND MUSICAL NOTATION FOR INTERMEDIATE-LEVEL VOCAL PUPILS

ABSTRACT

This article focuses on researching and clarifying the significant role of solfège and musical notation in professional music education, particularly for intermediate-level vocal pupils. By analyzing theoretical foundations and assessing the current state of teaching practices, the study identifies several key limitations, notably the lack of specialized curricula and teaching materials tailored specifically for vocal majors. To address these issues, the paper proposes specific solutions for developing and supplementing teaching content suited to the unique characteristics of vocal pupils. These additional teaching materials are compiled following a structured progression from simple to complex, ensuring accessibility for pupils while maintaining artistic and scientific integrity. The outcomes of this study contribute to enhancing the quality of teaching and learning solfège and musical notation at professional music institutions, thereby improving vocal training programs specifically and music education in general.

Keywords: Teaching materials, solfège and musical notation, vocal pupils

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong chương trình đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp, môn Ký - Xướng âm luôn được coi là nền tảng cơ bản và quan trọng, đặc biệt đối với học sinh chuyên ngành Thanh nhạc. Tuy nhiên, thực tế giảng dạy hiện nay ở các trường Văn hóa Nghệ thuật và các trường Sư phạm âm nhạc vẫn đang tồn tại một số hạn chế liên quan tới nội dung, chương trình giảng dạy và tài liệu học tập. Nhiều giáo trình chưa đáp ứng đặc thù riêng của từng chuyên ngành, đặc biệt là đối với ngành Thanh nhạc. Sự thiếu hụt này gây ra khó khăn trong việc phát triển kỹ năng chuyên môn, làm ảnh hưởng tới khả năng tiếp thu và thể hiện tác phẩm của học sinh. Chính vì vậy, việc nghiên cứu, phân tích rõ vai trò, nội dung và đưa ra các giải pháp cải tiến chương trình Ký - Xướng âm dành riêng cho hệ Trung cấp Thanh nhạc là một vấn đề cấp thiết. Bên cạnh đó, việc xây dựng tài liệu dạy học có nội dung đặc thù, tích hợp các kỹ năng xướng âm và ghi âm, phù hợp với năng lực của học sinh hệ Trung cấp

Thanh nhạc là vô cùng cần thiết. Qua nghiên cứu này, bài báo hướng đến mục tiêu khẳng định tầm quan trọng của môn Ký - Xướng âm trong đào tạo Thanh nhạc, đồng thời đề xuất những bổ sung cụ thể về chương trình và tài liệu, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo âm nhạc tại các trường chuyên nghiệp hiện nay.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài báo sử dụng phương pháp nghiên cứu lý thuyết kết hợp phân tích tổng hợp tài liệu và thực tiễn giảng dạy. Cụ thể, tác giả tiến hành tổng hợp và phân tích các khái niệm cơ bản liên quan tới Ký - Xướng âm thông qua việc tham khảo các tài liệu chuyên ngành, giáo trình, sách tham khảo có liên quan tới lý luận và phương pháp giảng dạy môn học này. Phương pháp nghiên cứu tài liệu được áp dụng nhằm làm rõ cơ sở lý luận về khái niệm, vai trò, mục tiêu và nội dung dạy học môn Ký - Xướng âm. Ngoài ra, phương pháp khảo sát thực tế cũng được tiến hành nhằm đánh giá

giá thực trạng chương trình đào tạo Ký - Xướng âm dành cho học sinh hệ Trung cấp Thanh nhạc. Qua đó, bài báo xác định rõ những hạn chế về nội dung chương trình và tài liệu dạy học, từ đó làm cơ sở xây dựng các tiêu chí cụ thể để cải tiến nội dung chương trình phù hợp với đặc thù đào tạo Thanh nhạc. Phương pháp nghiên cứu ứng dụng được áp dụng trong việc xây dựng, bổ sung các bài học mới, cụ thể là việc chọn lọc và tích hợp các bài xướng âm và ghi âm phù hợp với đặc điểm của chuyên ngành Thanh nhạc vào chương trình đào tạo hiện có. Bài báo cũng áp dụng nguyên tắc từ dễ đến khó, đảm bảo tính hệ thống, khoa học và thực tiễn trong việc xây dựng nội dung tài liệu dạy học môn Ký - Xướng âm.

3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

3.1. Khái quát chung về môn Ký - Xướng âm

3.1.1. Khái niệm Ký - Xướng âm

Thuật ngữ "xướng âm" trong tiếng Pháp được gọi là solfège, trong tiếng Ý là solfeggio và trong tiếng Đức cũng sử dụng solfeggio với cách viết và cách hiểu tương tự tiếng Ý, tiếng Anh là tonic sol-fa. Cụm từ "xướng âm" có nguồn gốc Hán Việt, có thể chiết tự: xướng là đọc lên, hát lên; âm là âm thanh. Để tạo tiếng thuần Việt, nhiều người còn dùng cụm từ "đọc nhạc" thay cho xướng âm. Có thể hiểu, xướng âm là từ một bản nhạc được ghi trên bản phổ, người ta hát lên thành âm thanh.

Tương tự như vậy, trong cuốn sách Phương pháp xướng âm nhạc sĩ Doãn Mẫn cũng giải thích Xướng âm "là môn học đọc các dấu nhạc thành điệu. Học xướng âm là học những phương pháp để mỗi khi cầm bản nhạc ta có thể đọc lên, hát lên đúng nhịp điệu, đúng tiếng cao, thấp, mạnh, nhẹ, theo các dấu hiệu đã ghi trong bản nhạc" (Doãn Mẫn, 1980).

Thuật ngữ "ghi âm" (theo nghĩa ghi ký âm) trong tiếng Pháp được gọi là notation musicale hoặc dictées musicales, trong khi trong tiếng Anh và tiếng Đức phổ biến là notation. Tiếng Pháp vì vậy có sự khác biệt trong cách gọi so với tiếng Anh và tiếng Đức, tiếng Ý là nontazione. Ghi âm còn được gọi là ký âm, chữ "ký âm" cũng có gốc Hán Việt, ký là ghi, âm là âm thanh.

Ghi âm là quy trình có thể coi như ngược lại của xướng âm, đó là người ta nghe âm thanh từ giai điệu của bài hát, bản đàn rồi ghi lại thành bản nhạc sao cho đúng cao độ, trường độ, sắc thái... Ghi âm được coi là "việc mã hóa âm thanh thành nốt nhạc". Trong sách Phương pháp dạy học Ký - Xướng âm trong đào tạo giáo viên âm nhạc phổ thông do tác giả Trịnh Hoài Thu chủ biên có viết: "Nếu như xướng âm là cách đọc chuyển những ký hiệu nhạc trên bản nhạc thành giai điệu với âm thanh từ giọng người thì ghi âm lại chuyển từ những âm thanh âm nhạc được diễn

tả bằng giọng người hay bằng âm sắc các nhạc cụ thành những ký hiệu âm nhạc, thành bản nhạc" (Hoài Thu & Tô Mai, 2011).

Ghi âm thường là một phần trong nội dung cần đạt của môn Ký - Xướng âm. Chúng ta không nên hiểu ghi nhạc là chép nhạc, một hoạt động nhìn bản nhạc chép lại cho giống.

Môn Ký - Xướng âm là một trong những môn học hầu như bắt buộc phải có trong chương trình đào tạo Âm nhạc chuyên nghiệp. Môn học này có hai phần: Xướng âm và Ghi âm. Như đã trình bày, ký âm còn có cách gọi là ghi âm hoặc ghi nhạc, trong các trường đào tạo Âm nhạc thường hay dùng thuật ngữ ghi âm thay cho ký âm.

Ghi âm là nội dung cần thiết của môn Ký - Xướng âm. Ở phần Ghi âm, yêu cầu người học phải biết ghi giai điệu thành bản nhạc, nội dung dạy học Ghi âm giải quyết các kỹ năng về cách ghi cao độ, trường độ, sắc thái ở các loại nhịp... với các bài thường là từ 0 đến 7 dấu hóa.

3.2. Vai trò cơ bản của Ký - Xướng âm với bộ môn Thanh nhạc

Ký - Xướng âm là một trong những môn Kiến thức âm nhạc có vai trò quan trọng trong các trường đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp cũng như các trường Văn hóa Nghệ thuật, các trường đào tạo Sư phạm âm nhạc nói chung... Môn học này hỗ trợ rất nhiều cho việc tiếp thu của học sinh, sinh viên các môn chuyên ngành khác như Sáng tác, Lý luận, Chỉ huy, các khoa biểu diễn nhạc cụ Truyền thống, nhạc cụ phương Tây. Đặc biệt, Ký - Xướng âm có vai trò quan trọng với chuyên ngành biểu diễn Thanh nhạc.

Với bộ môn Thanh nhạc, nếu học tốt môn Xướng âm, khi được giao tác phẩm thanh nhạc, học sinh có thể tự vỡ bài mà không phụ thuộc vào người dạy, người đệm đàn hay nhạc cụ mà học sinh dùng để vỡ bài như đàn Piano, Keyboard, guitar... Học sinh có thể hát đúng giai điệu của bài hát như cao độ, trường độ, tiết tấu, nhịp phách, điệu thức, giọng, cường độ, sắc thái,... tránh được hát chệnh, phô, lệch nhịp... Môn Xướng âm còn giúp học sinh có thể tự dịch giọng, chuyển giọng khi hát một ca khúc để phù hợp với âm vực giọng hát của mình. Bên cạnh các tác phẩm đơn ca, Xướng âm còn hỗ trợ học sinh trong việc hát tập ca, đồng ca với nhiều bè khác nhau. Từ đó, học sinh có kỹ năng nghe bè đệm của đàn piano, tập nhạc nhẹ hay dàn nhạc giao hưởng... Môn Xướng âm có quan hệ mật thiết với các môn chuyên ngành khác như Ký âm, Lý thuyết, Hòa âm, Phức điệu, Phân tích tác phẩm,...

Bên cạnh môn Xướng âm, Ký âm cũng có vai trò

GIÁO DỤC - EDUCATION

quan trọng trong việc phát triển năng khiếu âm nhạc cho học sinh. Ký âm giúp học sinh hình thành các kỹ năng về tai nghe âm nhạc, nắm bắt tốt giai điệu, tiết tấu, nhịp điệu của bài hát. Theo cuốn *Kỹ năng dạy học của Trương Tuyết Minh*:

Kỹ năng là tổ hợp hàng loạt những yếu tố cấu tạo bao gồm tri thức, kỹ xảo, kinh nghiệm khả năng chú ý, khả năng tư duy trừu tượng của con người; Gắn với một hoạt động cụ thể; Được thể hiện khi con người ý thức rõ về mục đích, nội dung và phương thức hoạt động; Được hình thành trong quá trình sống, học tập của con người (Tuyết Minh, 2016).

Để học tốt môn Ký - Xướng âm học sinh cần có khả năng nghe, ghi nhớ và cảm xúc với âm nhạc, từ đó đáp ứng những yêu cầu riêng cho chuyên ngành Thanh nhạc.

Cụ thể, Ký âm rèn luyện cho học sinh có tai nghe âm nhạc nhạy bén, chính xác. Nhờ đó, học sinh có thể hát chính xác các bài hát, bài luyện thanh về giai điệu, tiết tấu, nhịp điệu, hay những bài có chuyển giọng. Khi có tai nghe âm nhạc tốt, học sinh dễ dàng bắt chước theo khi giáo viên thị phạm trong giờ học, hay khi nghe băng đĩa ở nhà. Ký âm cũng giúp học sinh có tai nghe nhiều bè, có thể nghe phần đệm của các nhạc cụ, dàn nhạc giao hưởng cho các ca khúc,... hỗ trợ học sinh trong việc hát bè, hát hợp xướng. Ngoài ra, khi nghe một tác phẩm thanh nhạc, học sinh sẽ nhận biết bài hát về tính chất âm nhạc, độ nhanh chậm, sắc thái tình cảm,... từ đó có thể học tập, tham khảo cách thể hiện bài hát về phong cách thời đại, tác giả, tác phẩm hay phong cách trình diễn cho phù hợp. Tuy nhiên, năng khiếu âm nhạc của mỗi học sinh khác nhau, nên khả năng tiếp thu những kỹ năng trên cũng không đồng đều, còn phụ thuộc vào việc rèn luyện và học hỏi của từng cá nhân.

3.3. Chương trình và tài liệu dạy học môn Ký - Xướng âm

Nhìn chung, chương trình môn Ký - Xướng âm cho học sinh hệ Trung cấp Thanh nhạc được tích cực triển khai thực hiện, phát huy tối đa năng lực sư phạm của mỗi giáo viên nhằm giúp học sinh có được vốn kiến thức, kỹ năng ghi âm và xướng âm cơ bản. Chương trình cũng đảm bảo cho học sinh làm quen với môn Ký - Xướng âm và hiểu được các vấn đề cần thiết để vận dụng vào thực tiễn. Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực, vẫn còn tồn tại những hạn chế:

Chương trình học môn Ký- Xướng âm chưa có đặc thù riêng cho chuyên ngành Thanh nhạc. Các học sinh Thanh nhạc vẫn sử dụng Tài liệu dạy học Ký - Xướng âm chung cho cả trường. Điều này có thể tạo sự thống nhất trong phương pháp giảng dạy của giáo viên Bộ môn Ký - Xướng âm cho học sinh các chuyên

ngành âm nhạc khác nhau, đồng thời cũng giúp cho việc trao đổi, học hỏi giữa các em được dễ dàng hơn. Trong chuyên ngành Thanh nhạc, giọng hát của học sinh có thể thiên về các thể loại như opera, thính phòng hoặc ca khúc. Các chương trình đào tạo yêu cầu học sinh nắm vững nhiều kỹ năng hát đặc thù, chẳng hạn như hát liền tiếng (legato), hát nảy (staccato), chuyển giọng, hát bè,... Tuy nhiên, nội dung các bài học và bài thực hành trong chương trình Ký - Xướng âm hiện tại chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu luyện tập các kỹ thuật này. Theo Phương pháp Sư phạm Thanh nhạc của Nguyễn Trung Kiên, kỹ thuật legato trong thanh nhạc được hiểu là “cách hát liền tục, mềm mại, đảm bảo cho các âm tiết nối kết tự nhiên mà không bị ngắt quãng, tạo nên một dòng âm nhạc liền mạch và giàu tính biểu cảm” (Nguyễn Trung Kiên, 2000). Kỹ thuật staccato trong thanh nhạc được mô tả trong Phương pháp dạy học Thanh nhạc của Hồ Mộ La là “phương pháp hát rời từng âm ngắn gọn, súc tích, mỗi âm vang lên như một đơn vị độc lập, nhằm luyện tập sự nhanh nhạy và khả năng kiểm soát âm thanh chính xác” (Hồ Mộ La, 2005). Việc thiếu những bài tập chuyên biệt rèn luyện kỹ thuật legato, staccato, cũng như kỹ năng chuyển giọng và hát bè trong chương trình Ký - Xướng âm đã phần nào hạn chế khả năng phát triển kỹ thuật biểu diễn thanh nhạc toàn diện cho học sinh. Do đó, việc bổ sung các nội dung và bài tập phù hợp, được thiết kế riêng cho yêu cầu kỹ thuật thanh nhạc, là cần thiết để nâng cao hiệu quả đào tạo cho đối tượng học sinh Trung cấp chuyên ngành Thanh nhạc.

Thực tế hiện nay, môn Ký - Xướng âm trong các trường chưa có Tài liệu dạy học riêng cho học sinh Thanh nhạc. Để thống nhất về nội dung và phương pháp giảng dạy nhằm nâng cao chất lượng dạy và học, nhóm biên soạn Tài liệu dạy học môn Ký- Xướng âm thực hiện biên soạn trên nguyên tắc từ dễ đến khó, từ đơn giản đến phức tạp cho phù hợp với các chuyên ngành âm nhạc.

Giáo trình dạy học Ký - Xướng âm gồm 14 tập.

- Tập 1 - 4: Dùng chung cho các chuyên ngành.

- Tập 5 - 8: Dùng cho chuyên ngành Nhạc công, Thanh nhạc và Múa.

- Tập 9 - 14: Dùng cho chuyên ngành năng khiếu âm nhạc.

Trong đó, học sinh hệ Trung cấp Thanh nhạc sử dụng tập 1 - 4 dùng chung cho các chuyên ngành. Mỗi tập có cấu trúc gồm 20 bài và thời gian 60 tiết. Nội dung các bài học như sau:

- Phần 1 là môn Ký - Xướng âm: Các bài học xướng âm gồm nhiều hình thức luyện tập như: Đọc gam,

GIÁO DỤC - EDUCATION

Xướng âm hai bè theo kiểu bè đôi (Canon), Hòa thanh (Harmonie), Đối vị (Contrepoint), Đọc xướng âm với hình thức đọc đúng tên nốt không cần cao độ với thực hiện đúng tiết tấu.

- Phần 2 là luyện tiết tấu: Tiết tấu cần được đặc biệt quan trọng trong quá trình giảng dạy, nó cũng có thể được nhìn nhận như một yếu tố độc lập, tạm thời tách ra khỏi các yếu tố khác để thấy được những quy luật và vai trò biểu hiện của nó trong âm nhạc. Tiết tấu được luyện tập nhiều hình thức như: Đọc tiết tấu và gõ theo, gõ tiết tấu 1 bè, gõ tiết tấu 2 bè, đọc một bè, gõ một bè...

- Phần 3 là luyện ghi âm: Ghi âm và Xướng âm có quan hệ mật thiết và hỗ trợ với nhau, giúp cho học sinh luyện tai nghe và trí nhớ âm nhạc. Ghi âm có nhiều hình thức luyện tập như: Ghi âm cao độ, ghi âm tiết tấu với cao độ cho trước, điền những chỗ còn thiếu vào chỗ trống, sửa những âm chép sai, ghi âm tiết tấu...

Để đảm bảo cho tiết học, phần Xướng âm và Luyện tiết tấu, học sinh phải chuẩn bị các bài học trước ở nhà. Phần Ghi âm được biên soạn riêng cho giáo viên. Phần Phụ lục giới thiệu tài liệu tham khảo để giáo viên có thể chọn lựa, biên soạn thêm làm phong phú bài giảng.

3.4. Xây dựng chương trình cho môn học Ký - Xướng âm

3.4.1. Tiêu chí và hình thức của tài liệu

Tiêu chí để xây dựng bao gồm:

- Kế thừa Giáo trình môn Ký - Xướng âm dùng chung cho các chuyên ngành âm nhạc trong nhà trường
Chúng tôi vẫn giữ nguyên các bài xướng âm, đọc tiết tấu trong 3 tập giáo trình dùng chung cho các chuyên ngành âm nhạc trong nhà trường. Các bài đọc trong đó phù hợp với khả năng của học sinh hệ Trung cấp Thanh nhạc.

- Bổ sung thêm một số bài xướng âm và ghi âm cho phù hợp với đặc thù đào tạo học sinh Thanh nhạc
Trong nội dung giáo trình, chúng tôi bổ sung thêm một số bài xướng âm tham khảo trong các tập giáo trình từ năm 1 đến năm 7 hệ Trung cấp 11 năm, các tập giáo trình biên soạn cho Hệ trung cấp 7 năm và 4 năm do Nhạc viện Hà Nội biên soạn... Qua đó, học sinh có những kiến thức, kỹ năng xướng âm bổ ích từ cơ sở đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp lớn nhất Việt Nam. Trong đó, chúng tôi còn bổ sung các ca khúc Việt Nam, ca khúc nước ngoài trong chương trình học trung cấp Thanh nhạc tại Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam và một số ca khúc viết về Hải Phòng để phục vụ thiết thực cho việc học chuyên môn của học sinh. Đặc biệt là để bảo tồn và phát huy bản sắc dân tộc trong dạy học môn Ký- Xướng âm,

chúng tôi còn bổ sung tăng cường dân ca các vùng miền cho Tài liệu dạy học môn Ký - Xướng âm học sinh Trung cấp Thanh nhạc.

Qua quá trình khảo sát cho thấy, nhà trường thường bỏ qua nội dung Ghi âm trong quá trình đào tạo học sinh Thanh nhạc. Chúng tôi thấy nên tăng cường các bài ghi âm để học sinh được luyện tai nghe, tập nghe phân âm, các bài tác phẩm nhiều bè.

- Tính hệ thống và khoa học

Hiện tại, giáo trình đang được sử dụng đã có bố cục hợp lý và khoa học, khi bổ sung thêm các bài xướng âm và ghi âm, chúng tôi sẽ sắp xếp Tài liệu dạy học môn Ký - Xướng âm sao cho có hệ thống về kiến thức, từ dễ đến khó, phù hợp với khả năng của học sinh hệ Trung cấp Thanh nhạc.

- Tính vừa sức

Khi lựa chọn các bài xướng âm và ghi âm bổ sung vào giáo trình, chúng tôi lưu ý đến sự phù hợp với khả năng của học sinh theo từng năm học. Các bài đó cũng cần bám sát chương trình học Thanh nhạc của các em.

- Tính nghệ thuật

Các bài lựa chọn bổ sung vào giáo trình cần có giai điệu hay, hấp dẫn để tránh sự nhàm chán cho học sinh.

Hình thức của Tài liệu:

- Tên Tài liệu: Tài liệu dạy học môn Ký - Xướng âm dành cho học sinh hệ Trung cấp Thanh nhạc

- Tài liệu chia thành 3 tập, mỗi tập được giảng dạy thời lượng 90 tiết

- Đối tượng sử dụng: Giảng viên bộ môn Ký - Xướng âm và học sinh hệ Trung cấp Thanh nhạc.

3.4.2. Cấu trúc của Tài liệu dạy học Ký - Xướng âm

Năm thứ nhất: Kế thừa Tài liệu dạy học môn Ký - Xướng âm dùng chung cho các chuyên ngành âm nhạc trong nhà trường. Phần Xướng âm gồm 20 bài sẽ được giữ nguyên

+ Bài 1 đến 9 luyện gam Đô trưởng và đọc các bài xướng âm, luyện tiết tấu với các tiết tấu nốt tròn, trắng, đen, đen chấm đôi, móc đơn, tiết tấu đơn kép kép, kép kép đơn, móc kép, tiết tấu đơn chấm đôi-móc kép, chùm ba móc đơn,...

+ Bài 10 đến 20 luyện gam La thứ tự nhiên, hòa thanh, giai điệu với các tiết tấu đã học, kèm theo các bài đọc xướng âm và tiết tấu, các bài đọc hai bè.

- Bổ sung thêm một số bài Xướng âm cho phù hợp

GIÁO DỤC - EDUCATION

với đặc thù đào tạo học sinh Thanh nhạc như bài: Thật là hay (Hoàng Lân), Bun - gan, Aria Figaro, Bô-lê-rô (M. Ra-ven), Con chim mạnh mẽ, Lý con sáo sang sông (Dân ca Nam Bộ): Biên quê hương (Dân ca Nam Bộ), Lý thương nhau (Dân ca Liên khu 5).

Năm thứ hai: Phần Xướng âm, chúng tôi kế thừa Tài liệu dạy học môn Ký- Xướng âm dùng chung cho các chuyên ngành âm nhạc trong nhà trường, gồm 20 bài.
+ Bài 1 đến bài 4 gồm các bài luyện gam và xướng âm, tiết tấu, bài đọc hai bè với gam Son trưởng.

+ Bài 5 đến 8 thuộc gam Mi thứ tự nhiên, hòa thanh, giai điệu.

+ Bài 9 đến 12 thuộc gam Pha trưởng.

+ Bài 13 đến 15 thuộc gam Rê thứ tự nhiên, hòa thanh, giai điệu.

+ Bài 16 đến 20 ôn tập gam và các bài xướng âm, bài đọc hai bè với các giọng Rê thứ, Pha trưởng, Xon trưởng, Mi thứ.

- Bổ sung thêm một số bài Xướng âm cho phù hợp với đặc thù đào tạo đối với học sinh Thanh nhạc như Cây trúc xinh, Lý cái môn, Vui mở đường, Người đi đâu, Lý con sáo, Bắc kim thang, Reo vang bình minh,...

Năm thứ ba: Phần Xướng âm, chúng tôi kế thừa Tài liệu dạy học môn Ký - Xướng âm dùng chung cho các chuyên ngành âm nhạc trong nhà trường, gồm 20 bài.
+ Bài 1 đến bài 3 gồm các bài luyện gam và xướng âm, tiết tấu, đọc tên nốt theo tiết tấu với gam Rê trưởng.

+ Bài 4 đến 6 thuộc gam Xi thứ tự nhiên, hòa thanh, giai điệu.

+ Bài 8 và 9 thuộc gam Xi giáng trưởng.

+ Bài 10 đến 12 thuộc gam Xon thứ tự nhiên, hòa thanh, giai điệu.

+ Bài 14 và 15 thuộc gam La trưởng.

+ Bài 16 đến 18 thuộc gam Pha thăng thứ tự nhiên, hòa thanh, giai điệu.

+ Bài 19 và 20 là phần ôn tập các gam trên với các tiết tấu đã học, cùng các bài xướng âm, bài đọc hai bè, gõ tiết tấu thuộc các gam trên.

- Bổ sung thêm một số bài Xướng âm cho phù hợp với đặc thù đào tạo đối với học sinh Thanh nhạc: Trống cơm (Dân ca Quan họ Bắc Ninh): Cái bóng, Vì nhân dân quên mình, Chim bay, Đâu có giặc là ta cứ đi,

Việt Nam quê hương tôi, Lý chiều chiều, Làng tôi, Lượn tròn lượn khéo, Tiếng hát người Hà Nội, Lý ngựa ô, ...

4. KẾT LUẬN

Qua việc phân tích khái niệm, vai trò và thực trạng chương trình đào tạo môn Ký - Xướng âm cho hệ Trung cấp Thanh nhạc, bài viết khẳng định rõ vai trò thiết yếu của môn học này trong việc phát triển kỹ năng nghe, cảm nhận âm nhạc, cũng như khả năng thể hiện các tác phẩm thanh nhạc. Tuy nhiên, chương trình giảng dạy hiện tại còn chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu về đặc thù chuyên ngành Thanh nhạc, chưa có sự đa dạng, linh hoạt cần thiết, đặc biệt trong nội dung ghi âm. Từ thực tế trên, nghiên cứu đề xuất bổ sung các bài tập đặc thù như hát liền tiếng (legato), hát nảy (staccato), chuyển giọng, luyện bè, và các bài dân ca, ca khúc Việt Nam nhằm phát triển toàn diện kỹ năng Thanh nhạc cho học sinh. Tài liệu dạy học môn Ký - Xướng âm được bổ sung đảm bảo tính hệ thống, vừa sức, và mang tính nghệ thuật cao, đồng thời phù hợp với khả năng tiếp thu của học sinh từng năm học. Việc xây dựng tài liệu đặc thù này sẽ góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy, giúp học sinh hệ Trung cấp Thanh nhạc phát triển toàn diện về năng lực chuyên môn, đáp ứng tốt hơn các yêu cầu của thực tiễn đào tạo âm nhạc chuyên nghiệp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Nguyễn Hoàng Anh (2007)**, *Khai thác giáo trình mới nhằm nâng cao chất lượng dạy và học môn Đọc – Ghi nhạc hệ Cao đẳng Sư phạm Âm nhạc tại trường Cao đẳng Sư phạm Hà Nội*, **Khóa luận tốt nghiệp Đại học Sư phạm Âm nhạc chính quy khóa III (2003- 2007)**, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương.
- Nguyễn Trọng Ánh (2003)**, *Giáo trình ký xướng âm trình độ 6 (Dành cho bậc trung học âm nhạc CN)*, **Nhạc viện Hà Nội, Hà Nội**
- Nguyễn Trọng Ánh (2004)**, *Giáo trình ký xướng âm trình độ 5 (Dành cho bậc trung học âm nhạc CN)*, **Nhạc viện Hà Nội, Hà Nội**
- Phạm Minh Khang (2001)**, *Tuyển tập 200 bài xướng âm*, **Nhạc viện Hà Nội, Hà Nội**.
- Đoàn Phi Liệt (1986)**, *Xướng âm năm 1 đến năm 7 hệ Trung cấp 11 năm*, **Nhạc viện Hà Nội, Hà Nội**.
- Đoãn Mẫn (1980)**, *Phương pháp xướng âm*, **Nxb Văn hóa**.
- Trương Tuyết Minh (2016)**, *Kỹ năng dạy học*, **Nxb Lao động, Hà Nội**.
- Nguyễn Thị Nhung (2007)**, *Hình thức, thể loại âm nhạc 1, 2*, **Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội**
- Trịnh Hoài Thu (2014)**, *Lý thuyết Âm nhạc cơ bản*, **Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, Hà Nội**.